

Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o účinnosti a spravodlivosti vo vzdelávaní a odbornej príprave

(2006/C 298/03)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE A ZÁSTUPCOVIA VLÁD ČLENSKÝCH ŠTÁTOV, KTORÍ SA ZIŠLI NA ZASADNUTÍ RADY,

SO ZRETELOM na:

1. strategický cieľ „stať sa najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou znalostnou ekonomikou na svete schopnou zabezpečiť trvalo udržateľný hospodársky rast a zvyšovať počet a kvalitu pracovných miest, ako aj sociálnu súdržnosť“, ktorý sa pre Európsku úniu stanovil na zasadnutí Európskej rady v Lisabone 23. a 24. marca 2000, na ktorom sa súčasne udelil Rade pre vzdelávanie mandát na „všeobecné zváženie konkrétnych cieľov systémov vzdelávania do budúcnosti s dôrazom na spoločné záujmy a priority a s ohľadom na národnostnú rozmanitosť“⁽¹⁾;
2. správu Rady pre vzdelávanie z 12. februára 2001 o konkrétnych cieľoch systémov vzdelávania a odbornej prípravy do budúcnosti, ktorá sa predložila na zasadnutí Európskej rady v Štokholme 23. a 24. marca 2001 a ktorá stanovila tri strategické ciele a trinásť súvisiacich cieľov⁽²⁾;
3. prvý a druhý strategický cieľ pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010, a to Zlepšenie kvality a účinnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy v EÚ vrátane súvisiaceho cieľa Čo najlepšie využívanie zdrojov⁽³⁾ a Uľahčenie prístupu k systémom vzdelávania a odbornej prípravy pre všetkých, vrátane súvisiacich cieľov Otvorené vzdelávacie prostredie a Podpora aktívneho občianstva, rovnosti príležitostí a sociálnej súdržnosti;
4. oznámenie Komisie z 10. januára 2003 s názvom Efektívne investovanie do vzdelávania a odbornej prípravy: povinnosť Európy, ktoré vyzýva na „výrazný nárast investícií do ľudských zdrojov“ a na „efektívnejšie nakladanie s existujúcimi zdrojmi“⁽⁴⁾;
5. závery Rady z 5. mája 2003 o referenčných úrovniach priemerného európskeho vzdelávania a odbornej prípravy (referenčné hodnoty), ktoré zdôraznili, že „Rada súhlasila so zriadením série referenčných úrovní priemerného európskeho vzdelávania..., ktoré sa použijú ako jeden z nástrojov na monitorovanie vykonávania“ pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010⁽⁵⁾.
6. spoločnú priebežnú správu Rady a Komisie z 26. februára 2004 o vykonávaní pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010, ktorá zdôrazňuje „naliehavú potrebu investovať viac a účinnejšie do ľudských zdrojov“ a vyzýva na „vyššiu úroveň investícií verejného sektora ... a vo vhodných prípadoch vyššiu úroveň súkromných investícií, najmä do vysokoškolského vzdelávania, vzdelávania dospelých a ďalšej odbornej prípravy“⁽⁶⁾;
7. spoločnú priebežnú správu Rady a Komisie z 23. februára 2006 o pokroku v rámci pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010, v ktorej sa zdôrazňuje, že venovanie rovnakej pozornosti účinnosti, kvalite a spravodlivosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy je „nevyhnutná podmienka pre dosiahnutie lisabonských cieľov a zároveň posilnenie európskeho sociálneho modelu“ a že „medzi efektívnosťou a spravodlivosťou nie je potrebné robiť kompromis“ a ďalej že „prvoradý význam, ak sa má predísť zlým študijným výsledkom a sociálnemu vylúčeniu (...), majú najmä investície do predškolského vzdelávania“⁽⁷⁾;
8. závery z jarného zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo 23. – 24. marca 2006, v ktorých sa zdôrazňuje, že „vzdelávanie a odborná príprava sú zásadnými činiteľmi pre dlhodobé udržanie potenciálu EÚ, pokiaľ ide o konkurencieschopnosť a sociálnu súdržnosť“, že „sa musia tiež zintenzívniť reformy, aby sa zabezpečila vysoká kvalita účinných a spravodlivých systémov vzdelávania“ a že „návravnosť investícií do vzdelania a odbornej prípravy je veľmi vysoká, výrazne prevyšuje náklady a ich užitočnosť ďaleko presiahne rok 2010“⁽⁸⁾;
9. oznámenie Komisie o efektívnosti a rovnosti v európskych systémoch vzdelávania a odbornej prípravy⁽⁹⁾, ktoré vyzýva členské štáty, aby vytvorili kultúru hodnotenia a ktoré, vzhľadom na to, že bolo pripravené v spolupráci s výskumnými sieťami, predstavuje pozitívny krok v ďalšom rozvoji fakticky podloženej politiky vzdelávania a odbornej prípravy.

⁽⁶⁾ Vzdelávanie a odborná príprava 2010: úspech lisabonskej stratégie je podmienený naliehavými reformami – spoločná priebežná správa Rady a Komisie o vykonávaní podrobného pracovného programu plnenia cieľov systémov vzdelávania a odbornej prípravy v Európe (dokument 6905/04).

⁽⁷⁾ Modernizácia vzdelávania a odbornej prípravy: dôležitý príspevok k prosperite a sociálnej súdržnosti v Európe – spoločná priebežná správa Rady a Komisie za rok 2006 o pokroku v rámci pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010 (Ú. v. EÚ C 79, 1.4.2006, s. 1.).

⁽⁸⁾ Závery predsedníctva, zasadnutie Európskej rady v Bruseli 23. a 24. marca 2006 (dokument 7775/06).

⁽⁹⁾ Efektívnosť a rovnosť v európskych systémoch vzdelávania a odbornej prípravy – oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu (dokument 12677/06).

⁽¹⁾ Závery predsedníctva, zasadnutie Európskej rady v Lisabone 23. a 24. marca 2000 (dokument SN 100/1/00 REV 1).

⁽²⁾ Konkrétne ciele systémov vzdelávania a odbornej prípravy do budúcnosti – správa Rady pre vzdelávanie Európskej rade, dokument (dokument 5980/01).

⁽³⁾ Podrobný pracovný program plnenia cieľov systémov vzdelávania a odbornej prípravy v Európe (Ú. v. ES C 142, 14.6.2002).

⁽⁴⁾ Efektívne investovanie do vzdelávania a odbornej prípravy: povinnosť Európy, – oznámenie Komisie (dokument 5269/03).

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 134, 7.6.2003, s. 3.

KONŠTATUJÚ, že

organizáciu a financovanie vzdelávania a odbornej prípravy majú vykonávať príslušné orgány jednotlivých členských štátov v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi, politikami a postupmi. Zároveň je však potrebná spolupráca na európskej úrovni, aby sa členské štáty vzájomne učili zo svojich skúseností a osvedčených postupov, potrebné sú aj ukazovatele a referenčné hodnoty na sledovanie pokroku. Úspešné politiky vzdelávania a odbornej prípravy v kontexte celoživotného vzdelávania si vyžadujú medziodvetvový prístup v spojení s inými relevantnými politikami, najmä tými z oblasti výskumu a inovácie, zamestnanosti, hospodárskych záležitostí, sociálnej a zdravotnej starostlivosti, mládeže a kultúry.

VYHLASUJÚ, že

1. vzdelávanie a odborná príprava ako zásadné zdroje demokracie, sociálnej súdržnosti a trvalo udržateľného hospodárskeho rastu by sa mali vnímať ako prioritné investície do budúcnosti. Úlohou členských štátov v rámci ich stratégií celoživotného vzdelávania je určiť priority investícií do vzdelávania, ktoré sa najefektívnejšie prejavujú na kvalite a spravodlivosti jeho výsledkov;
2. zvyšovanie účinnosti a spravodlivosti vzdelávania a odbornej prípravy je kľúčové z hľadiska výziev, ktoré prinášajú globalizácia, demografické zmeny, rýchly technologický rozvoj a zvýšený tlak na verejné rozpočty. Napriek prísnyim obmedzeniam verejných výdavkov sa všeobecne uznáva potreba zabezpečiť primerané a podľa potreby i zvýšené financovanie ľudských zdrojov, a preto je potrebné zvážiť spôsoby zvýšenia a/alebo najlepšieho využitia súkromných príspevkov;
3. z nespravodlivosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy, ktorej dôsledkom je napríklad nízka úroveň dosiahnutých výsledkov, prerušovanie a predčasné ukončovanie školskej dochádzky, vyplývajú do budúcnosti vysoké skryté sociálne náklady, ktoré môžu ďaleko prevýšiť uskutočnené investície. Vytvorenie kvalitných účinných a spravodlivých systémov vzdelávania a odbornej prípravy v podstatnej miere prispieva k zníženiu rizík nezamestnanosti, sociálneho vylúčenia a nevyužitia ľudského potenciálu v modernej znalostnej ekonomike;
4. kvalita je spoločným cieľom všetkých foriem vzdelávania a odbornej prípravy v Európskej únii a mala by sa pravidelne monitorovať a hodnotiť. Kvalita nespočíva len vo výsledkoch vzdelávania alebo v spôsobe vyučovania, ale aj v tom, ako kvalitne riešia systémy vzdelávania a odbornej prípravy individuálne, sociálne a hospodárske potreby, ako aj v posilňovaní spravodlivosti a zvyšovaní blahobytu;
5. motivácia, zručnosti a spôsobilosti učiteľov, školiteľov v odbornej príprave a ostatného vzdelávacieho personálu, služieb usmerňovania a sociálnej starostlivosti, ako aj kvalita vedenia školy sú kľúčové faktory dosahovania kvalitných výsledkov vzdelávania. Snahu vzdelávacieho personálu by mal podporovať neustály odborný rozvoj a dobrá spolupráca s rodičmi, službami sociálnej starostlivosti o žiakov a širšou komunitou. Vysokokvalitné prostredie pre vyučovanie a vzdelávanie navyše zabezpečuje dobré podmienky pre vzdelávanie a prispieva k pozitívnym výsledkom vzdelávania;
6. zistenia výskumu ukazujú, že predškolské vzdelávanie a ciele programy skoršej intervencie môžu mať z dlhodobého hľadiska najväčšiu návratnosť z celého procesu celoživotného vzdelávania, najmä pokiaľ ide o najviac znevýhodnené osoby. Prinášajú z osobnej i socio-ekonomickej stránky pozitívne výsledky, ktoré sa prejavujú v ďalšom vzdelávaní a dospelosti. Rešpektuje sa zodpovednosť členských štátov za organizovanie ich systémov vzdelávania a odbornej prípravy, existujú však určité výskumné dôkazy, ktoré naznačujú, že v určitých prípadoch môže rozdeľovanie žiakov podľa schopností do odlišných škôl rozličných typov v príliš nízkom veku negatívne ovplyvniť výkony znevýhodnených žiakov;
7. ako vzdelávacie spoločenstvá by sa vzdelávacie inštitúcie mali sústrediť na širšie prostredie vzdelávania s cieľom podporovať a udržiavať účinnosť, spravodlivosť a všeobecný blahobyt. Na podporu žiakov s osobitnými vzdelávacími potrebami sú potrebné osobitné opatrenia. Medzi tieto opatrenia patrí zabezpečenie dostatočného počtu odborne vyškolených učiteľov a poradenského personálu, ako aj kvalitných služieb sociálnej starostlivosti o žiakov a dostatku zdrojov. Hoci medziodvetvová spolupráca potrebná na skorú intervenciu a iné osobitné opatrenia zamerané na zabezpečenie spravodlivosti vo vzdelávaní a odbornej príprave nevyhnutne zvyšujú náklady, z dlhodobého hľadiska sa tieto náklady vracajú, pretože pomáhajú zabrániť budúcim nákladom vyplývajúcim z vylúčenia;
8. zlepšovanie prístupu k vyššiemu strednému vzdelávaniu a znížovanie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, sú kľúčovými faktormi zvýšenia zamestnateľnosti jednotlivcov v modernej znalostnej spoločnosti a podpory sociálneho začlenenia a aktívneho občianstva, ako aj posilnenia európskeho sociálneho modelu. Keďže nároky trhu práce na zručnosti sa zvyšujú, je čoraz dôležitejšie poskytnúť mladšej generácii prístup ku kvalifikácii a zručnostiam, a tým zlepšiť jej vyhliadky na získanie zamestnania a sociálne začlenenie;
9. potreba modernizovať európske univerzity vzhľadom na ich prepojené úlohy v oblastiach vzdelávania, výskumu a inovácie sa uznáva nielen ako predpoklad úspechu širšej lisabonskej stratégie, ale aj ako súčasť všeobecnej tendencie k čoraz globálnejšej a znalostnejšej ekonomike. Rast počtu študentov a nákladov na kvalitné vzdelávanie a výskum si bude vyžadovať zvýšené a/alebo účinnejšie využívanie

verejných aj súkromných zdrojov. Vysokokvalitné vysokoškolské vzdelávanie má tiež zohrávať kľúčovú úlohu vo vzdelávaní a odbornej príprave ako celku tým, že sa poskytne vzdelanie budúcim učiteľom a zaktualizuje a obnoví sa celá vedomostná základňa vzdelávania;

10. odborné vzdelávanie a príprava majú výrazný vplyv na zamestnanosť a sociálnu integráciu. Zabezpečenie relevantnej a kvalitnej kvalifikácie pre mladých ľudí a zlepšenie zručností a spôsobilostí málo zručných a znevýhodnených skupín prinášajú výrazné hospodárske zisky, a to aj z krátkodobého hľadiska. Rámce pre kvalifikácie založené na spôsobilostiach a iné mechanizmy uznávania predchádzajúceho vzdelávania podporujú účinnosť a spravodlivosť, pretože popri formálnej kvalifikácii zohľadňujú aj výsledky neformálneho a informálneho vzdelávania. Podnecovanie partnerstiev medzi zainteresovanými stranami vrátane sociálnych partnerov a odvetvových organizácií by tiež mohlo zvýšiť účinnosť a atraktivnosť programov odborného vzdelávania a odbornej prípravy;

11. rýchly technický rozvoj spolu so zmenami demografickej štruktúry Európy si vyžaduje väčší objem investícií do aktualizácie a zvyšovania zručností, kvalifikácií a kľúčových spôsobilostí dospelých, najmä málo zručných. Z krátkodobého hľadiska je zameriavanie investícií na aktualizáciu a zvyšovanie existujúcich zručností a spôsobilostí pracovnej sily rýchlym spôsobom prispieva k hospodárskemu rastu a konkurencieschopnosti a odraďenia od predčasného odchodu starnúcej pracovnej sily do dôchodku. Kľúčovú úlohu zohráva aj vzdelávanie dospelých, ktoré zabezpečuje nové spôsobilosti, ako je napríklad digitálna gramotnosť, čím prispieva k vyššiemu sociálnemu začleneniu a aktívnej účasti v rámci komunity a spoločnosti, a to aj po odchode do dôchodku;

VYZÝVAJÚ ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby

1. hlbšie zvážili, či súčasné opatrenia týkajúce sa financovania, správy a riadenia ich systémov vzdelávania a odbornej prípravy primeraným spôsobom zohľadňujú potrebu zabezpečovať účinnosť aj spravodlivosť a takýmto spôsobom optimálne využívať zdroje. Vzhľadom na to sa vyzývajú, aby preskúmali možnosti zlepšenia súčasných opatrení s cieľom zabrániť skrytým, ale vysokým nákladom vyplývajúcim z nespravodlivosti vo vzdelávaní;
2. zabezpečili účinné zameranie reforiem vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj investícií do týchto oblastí z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska, aby naplnili potreby znalostnej spoločnosti prostredníctvom zvýšenej kvality a spravodlivosti, a to najmä sústredením sa na predškolské vzdelávanie, ciele programy skorých intervencií

a spravodlivé systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré majú za cieľ poskytovať príležitosti, prístup, zaobchádzanie a výsledky, ktoré sú nezávislé od sociálno-ekonomického zázemia a iných faktorov, ktoré môžu viesť k znevýhodneniu pri vzdelávaní. Okrem toho by sa malo obzvlášť podporovať poskytovanie vysokokvalitného vyučovania v znevýhodnených oblastiach.

3. zabezpečili primerané financovanie ľudských zdrojov a vo vhodných prípadoch zvýšili financovanie z verejných zdrojov a podnecovali zvýšenú mieru doplnkových súkromných príspevkov, aby sa zabezpečil spravodlivejší prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Modernizácia odvetví vysokoškolského vzdelávania a výskumu je taktiež dôležitá na zlepšenie ich účinnosti. V oblasti výskumu a vývoja by sa mala zväziť aj podpora kooperačných prepojení s podnikmi;

4. zabezpečili primerané financovanie vzdelávania dospelých a ďalšieho odborného vzdelávania a odbornej prípravy a podporovali aktívne partnerstvá so zamestnávateľmi s cieľom zameriavať sa na potreby zručností v hospodárstve, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni;

5. podnecovali výskum výsledkov vzdelávacích reforiem a investícií do vzdelávania, ako aj ich sociálnych prínosov. Ucelené, relevantné, dôveryhodné a podložené informácie sú základom pre určenie zodpovednosti, ako aj pre usutočnenie krokov potrebných na dosiahnutie kvality, spravodlivosti a účinnosti v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy. Monitorovanie, hodnotenie a zabezpečenie kvality by mali súčasne poskytovať objektívnu a transparentnú spätnú väzbu a podporu pri rozvoji metód a praxe vyučovania a vzdelávania;

VYZÝVAJÚ KOMISIU A ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby

1. spolupracovali s príslušnými výskumnými sieťami s cieľom zabezpečiť komplexnejšie a integrovanejšie analýzy na podporu reforiem vzdelávania a odbornej prípravy a s cieľom vytvoriť vo vhodných prípadoch medzinárodne porovnateľné ukazovatele účinnosti a spravodlivosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy;
2. podnecovali a podporovali výskum sociálneho a hospodárskeho vplyvu reforiem vzdelávania a odbornej prípravy a investícií do týchto oblastí na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni. Potrebná je zvýšená miera výskumu, najmä v odvetviach, ktoré sa v súčasnosti dostatočne neskúmajú, ako je napríklad predškolské vzdelávanie, odborná príprava, celoživotné vzdelávanie a ekonomika vzdelávania, najmä vplyv súkromných príspevkov;

3. využívali relevantné zistenia výskumu a existujúce údaje na spojenie aspektov kvality, spravodlivosti a účinnosti pri príprave vnútroštátnych správ v rámci pracovného programu *Vzdelávanie a odborná príprava 2010* a spoločnej priebežnej správy v roku 2008, ako aj v súvislosti s prípadným návrhom spoločných cieľov pre európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy a ich propagáciu po roku 2010;
 4. navrhli a uskutočňovali činnosti partnerského učenia sa v oblasti účinnosti a spravodlivosti v rámci pracovného programu *Vzdelávanie a odborná príprava 2010*;
 5. v primeranej miere využívali program celoživotného vzdelávania, štrukturálne fondy a siedmy rámcový program v oblasti výskumu na podporu aspektov účinnosti a spravodlivosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy.
-